

ارزیابی محتوای کتاب مطالعات اجتماعی پنجم ابتدایی از نظر میزان توجه به مولفه‌های مهارت‌های اجتماعی بر اساس تکنیک آنتروپی شانون

پویا نیکی^۱، خداداد نیکی^۲، مهران عزیزی محمودآباد^۳

^۱ دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید ایزدپناه یاسوج

pouya.nikiiiiii77@gmail.com

^۲ دبیر آموزش و پرورش شهرستان گچساران

^۳ دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه اصفهان، دبیر آموزش و پرورش و مدرس مدعو دانشگاه فرهنگیان

Azizi8175@yahoo.com

چکیده:

کسب مهارت‌های اجتماعی یکی از اثرگذارترین راهبردها در دستیابی کودکان و نوجوانان در ایجاد رابطه با همسالان و بهبود یادگیری در محیط‌های آموزشی می‌باشد. هدف پژوهش حاضر بررسی کتاب مطالعات اجتماعی پنجم ابتدایی از حیث میزان برخورداری از مقوله‌های مهارت‌های اجتماعی می‌باشد. در این پژوهش از روش تحلیل محتوای کمی برای تحلیل متن کتاب مطالعات اجتماعی و از روش آنتروپی شانون جهت تحلیل اهمیت مقوله‌های مهارت‌های اجتماعی و مولفه‌های آن استفاده شده است. تحلیل‌های انجام شده پیرامون کتب مطالعات اجتماعی نشان می‌دهد همه مقوله‌های مهارت‌های اجتماعی (مهارت ارتباطی، مهارت گروهی و مهارت جرأت-ورزی) در کتب مطالعات اجتماعی پنجم ابتدایی مورد توجه قرار گرفته است و توزیع و حضور مولفه‌های مهارت‌های اجتماعی به ترتیب به مهارت دلیل آوردن، مهارت کارگروهی، مهارت بازخورد، مهارت شنود موثر، مهارت سازشی، مهارت بیان احساسات و در نهایت به مهارت کلامی پرداخته شده است و مهارت‌های دوست‌یابی، مهارت نه گفتن و مهارت انتقاد پذیر بودن از جایگاهی در کتاب درسی برخوردار نیست.

کلید واژگان: مطالعات اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی، آنتروپی شانون، پنجم ابتدایی

مقدمه و بیان مسئله:

آموزش دوره ابتدایی در حکم مبنا و اصل همه آموزش‌ها مطرح است و در واقع سنگ زیربنای نظام آموزشی به حساب می‌آید؛ از این رو توجه به این دوره از اهمیتی ویژه برخوردار است. یکی از دروسی که به طور مستقیم به این مسائل ارتباط دارد، مطالعات اجتماعی است. در ایران هرچند، سال‌ها قبل درس مطالعات اجتماعی با عنوان‌های گوناگون در برنامه درسی وجود داشته است؛ اما پس از اصلاحات سال ۱۳۶۸ بحث‌های مربوط به عنوان درس مطالعات اجتماعی از سال ۱۳۷۲ به بعد در دفتر برنامه‌ریزی و تالیف کتاب‌های درسی دوباره اوج گرفت و معلمان بر ضرورت یکپارچه کردن درس‌های تاریخ، جغرافیا و تعلیمات مدنی در دوره ابتدایی تاکید کردند (محمودی، ۱۳۹۰).

بر اساس برنامه درسی ملی که در سال ۱۳۹۰ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید حوزه مطالعات اجتماعی به کنش‌ها و تعاملات انسانی و توانایی ایجاد رابطه مثبت و سازنده با خلق حول محور رابطه با خدا؛ درک موقعیت و عناصر آن در ابعاد مختلف (زمان، مکان، عوامل طبیعی و اجتماعی) و سنت‌های الهی حاکم بر فرد و جامعه می‌پردازد؛ و در پی تقویت و پرورش کنش‌های مطلوب، متناسب با نظام معیار اسلامی است. جهت‌گیری کلی در سازماندهی محتوای این درس کسب شایستگی‌های مورد انتظار تا پایان دوره آموزش عمومی در قالب تجربیات یادگیری تلفیقی ارائه می‌شود و فرصت درک مفهوم موقعیت در ابعاد مختلف آن را فراهم می‌کند. همچنین دانش آموزان توانایی لازم برای مشارکت آزادانه و آگاهانه فعالیت اجتماعی را کسب می‌کنند. این شیوه سازماندهی